Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto
Jyväskylä University Digital Archive

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Kontturi, Katja

Title: Ankkafaniksi kasvetaan jo äidin kohdussa

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:
Kontturi, K. Ankkafaniksi kasvetaan jo äidin kohdussa. Sarjainfo, (4), 28-30.

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Ankkafaniksi kasvetaan jo äidin kohdussa

Teksti: Katja Kontturi

Ingressi: Miksi Aku Ankka on Suomessa niin suosittu? Katja Kontturi aloitti post doc -tutkimuksensa Aku Ankan kulttuurisesta merkityksestä kysymällä tätä lehden lukijoilta.

Postiluukun kolahdus. Kilpajuoksu alkaa: kuka ehtii ensin? Kuka saa ensimmäisenä käsiinsä uudenuutukaisen Aku Ankka -lehden? Joskus tappelu sisarusten kanssa voi edetä liiankin pitkälle: ”Äidiltä paloi käämit ja hän heitti juuri postilaatikosta haetun lehden keittiön uuniin. Poltetun lehden traumasta toipuminen kesti pitkään.”
Tämän muiston jakoi 51–55-vuotias mies. Hän ei ole muistonsa kanssa yksin. Aku Ankkaa on odotettu suomalaisiin postilaatikoihin ja -luukkuihin 50-luvulta saakka. Sen lukemisesta on kilpailtu sisarusparven kesken, se on valloittanut välipalapöydät, mummolan vintit ja kesämökit. Lehti on kasvattanut itselleen valtavan, useiden sukupolvien mittaisen lukijakunnan. Onko siis harhaanjohtavaa puhua lastensarjakuvasta?
Kyllä, vaikka eriäviäkin mielipiteitä on.
Viimeisimmän lukijatutkimuksen (KTM 2016) mukaan Aku Ankka oli maamme kolmanneksi luetuin lehti 674 000 lukijalla. Se jäi lukijamäärällään ainoastaan Pirkan ja Yhteishyvän taakse. Keskimäärin noin miljoona suomalaista lukee merimiesasuisen ankan seikkailuja viikoittain. Se on maailmanlaajuisesti valtava määrä suhteessa maamme asukasmäärään.
Mutta mikä Akussa, Roopessa ja ankanpojissa suomalaisia viehättää? Touko-kesäkuun taitteessa netissä jakamaani kyselyyn vastasi 284 suomalaista: nuorimmat heistä olivat alle 10-vuotiaita, vanhin yli 71-vuotias. Vastaajista 55,3 % oli naisia. Sain vastauksia kaikista maakunnista, jopa ulkomailta saakka. Ainoastaan Ahvenanmaalta ei tullut yhtään kommenttia. Liekö syynä suomenkielinen kysely.
Kysely oli aloitus post doc -tutkimukselleni Aku Ankan kulttuurisesta merkityksestä Suomessa. Tässä hieman maistiaisia sen alustavista tuloksista.

”0–500 fantastsiljoonavuotiaille ja kissoille myös”

Aku Ankka saapui Suomeen vuoden 1951 lopulla julkaistussa erikoisnumerossa, vaikka tuolloin Aku Ankka ja kumppanit -nimellä kulkenut lehti aloittikin voittokulkunsa virallisesti vuonna 1952. Lehden suosioon on historiallisia perusteita: Suomi oli toipumassa jatkosodasta ja katseet

kääntyivät idän sijaan länteen kohti Amerikkaa ja sen tarjoamaa populaarikulttuuria, nousukausi vauhditti taloutta ja suuret ikäluokat olivat juuri syntyneet. Aku Ankka oli ensimmäinen nelivärinen sarjakuvalehti, joka oli suunnattu kaikenikäisille lapsille. Suomalaiset ovat nyt laajentaneet näkemystään: 69 % vastanneista oli sitä mieltä, että Aku Ankka -lehti on tarkoitettu kaikille, jopa aikuislukijoille. Eräs muunsukupuolinen vastaaja (31–35 v.) lainasi Roope Ankan omaisuutta kuvatessaan lehden lukijoiden kohderyhmää: ”0–500 fantastsiljoonavuotiaille ja kissoille myös.”

Tästäkin huolimatta monet aikuiset vastaajat totesivat, ettei lehti ole enää sitä, mitä se ennen oli. Syynä tähän lienee nostalginen suhde sellaisten suurten piirtäjien, kuten **Carl Barksin** (1901–2000) sarjakuviin. Barksin ansiosta Disney-sarjakuvia myytiin Yhdysvalloissa 50-luvulla jopa kolme miljoonaa kappaletta kuukaudessa. Ankkalinnan ja monen merkittävän hahmon luonut Barks oli erinomainen tarinankertoja: hän ei aliarvioinut lapsilukijoita ja monet seikkailut olivat tarpeeksi viihdyttäviä jopa aikuiseen makuun. Myös suomalaiset lukijat kasvoivat Barksin sarjakuvia lukien, mikä näkyi kyselyn tuloksissa: 83 % kertoi suosikkitaiteilijakseen Carl Barksin. 52 % vastaajista piti lehden parhaimmistona sarjakuvia ja 35 vastaajaa mainitsi erikseen Barksin tarinat.

Kaipuu vanhaan näkyi myös siinä, että Aku Ankka -lehden huonoimpana piirteenä pidettiin tarinoiden laadun heikentymistä: modernit, nopeasti piirretyt tarinat muistuttavat liikaa toisiaan ja aliarvioivat lukijoita. Barksin tai toisen suomalaisten suosikin, **Don Rosan** (78 %)**,** tekemiä uusia sarjakuvia ei ole tullut enää vuosiin. Valtaosa nykypiirtäjistä sijoittaa tarinansa nykyaikaan älypuhelimien ja tietokoneiden maailmaan, mikä on kauhistus monille vanhemmille lukijoille. 1950- ja 1960-luvuilla syntyneet muistavat rakkaudella lapsuutensa klassikkosarjoja ja pettyvät nykyajan Ankkalinnaan.

“Lähes jokaisen lapsuuteen se on jollain lailla kuulunut”

Aku Ankan suomalaisen suosion syynä pidettiin muun muassa kieltä, joka on saanut kiitosta niin presidentti **Sauli Niinistöltä** (2015) kuin Suomen Mensaltakin (2014). Mutta tärkeimmäksi kyselyssä nostettiin lehden sopivuus kaikille, siihen liittyvä perinne sekä tunnettuus: 35,5 % vastaajista oli oppinut lukemaan nimenomaan Aku Ankasta. Kun vanhemmat saavat lehdestä merkittäviä kokemuksia omassa lapsuudessaan, he haluavat jakaa nämä muistot ja päätyvät todennäköisemmin tilaamaan lehden omille lapsilleen. Tämä on johtanut sukupolvien mittaiseen perinteeseen: Aku Ankka liitettiin kesämökkireissuihin tai mummolaan, jossa kaivettiin pahvilaatikoihin säilötyt lehdet luettavaksi yhä uudelleen ja uudelleen. Jatkuvuus ja pysyvyys

nähtiin Aku Ankan tärkeimpinä piirteinä. Nettipalvelu Lataamon sijaan tärkeämpää oli lehden fyysinen kappale.
51–55-vuotias nainen totesi Aku Ankan suosion syyt melko tyhjentävästi: “Aku Ankka on aina tehty rakkaudella ja loistavalla ammattitaidolla (piirrokset, tarinat, kieli). Sen tarinat ovat kiinni nykypäivässä. Sama tarina tarjoaa elämyksen pienelle lapselle, oivaltavalle teinille ja Ankkaan tarttuvalle aikuiselle. Ankkafaniksi kasvetaan jo äidin kohdussa. Lehti on aina kiinnostanut kaikkia sukupuolia ja sukupolvia.”

“Lasten versio Uuno Turhapurosta”

Epäonninen, kuumapäinen, sinnikäs. Muun muassa näillä sanoilla vastaajat luonnehtivat Aku Ankkaa. Lempihahmoäänestyksessä lähes 47,5 % ääniä saanut Aku herätti lukijoiden sympatiat puolelleen nimenomaan epäonnisuudellaan ja laajalla tunneskaalallaan. Sinnikkyys ja yritteliäisyys toivat myös esille Akun suomalaishenkisen sisun. Mutta suurin syy Akun suosiolle esimerkiksi Mikkiin (2 %) tai jopa Roopeen (alle 20 %) verrattuna oli se, että Akuun on helppo samaistua. Huonosta onnesta huolimatta Akulla on lämmin sydän. Jos nuoremmat vastaajat pitivät Akusta epäonnen takia, aikuiset nostivat esille Akun perheensä huoltajana, joka yrittää parhaansa. Monet samaistuivat myös Akun epävarmaan työtilanteeseen ja näkivät Akun Suomen kaltaisena altavastaajana rikkaan Roope Ankan ja onnekkaan Hannu-serkun välissä. Suomalainen pessimismi näkyi lisäksi siinä, miten Akun koettiin toteuttavan sanontaa ”leuka rintaan ja kohti uusia pettymyksiä”.
Akussa nähtiin myös yhteneväisyyksiä muihin suomalaisiin antisankareihin, kuten Tuntemattoman sotilaan Rokkaan tai anarkistiseen, työtä vieroksuvaan Uuno Turhapuroon. Nämä yhtymäkohdat liittävät Aku Ankan hahmona osaksi suomalaista kulttuuria ja identiteettiä: hän epäonnistuu aivan kuten mekin.

Aku Ankan suosio Suomessa perustuu hahmon epätäydellisyyteen, koska se tekee hänestä inhimillisen.
Aku Ankka -lehden yli 65 vuotta pitkä historia kertoo siitä, miten se on ollut läsnä monien sukupolvien elämässä. Aku Ankka ei ole pelkästään opettanut meitä lukemaan, vaan se on auttanut meidät läpi koulun oppituntien ja jopa ohjannut uravalintojamme.
Suomalaisten, niin lasten kuin aikuistenkin, suhde Aku Ankkaan on edelleen vahvalla pohjalla.

Kuvateksti: Ankkafaniuden kovempi aste: ankkataiteilija Don Rosa kohtasi Roopeksi ja Kultuksi

pukeutuneet nuoret Tampereella 2015. Kuva: Katja Kontturi

LÄHTEET

Andrae, Thomas 2006. Carl Barks and the Disney Comic Book. Unmasking the Myth of Modernity. Mississippi: Mississippi University Press.

Kontturi, Katja 2014: Ankkalinna – portti kahden maailman välillä. Don Rosan Disney-sarjakuvat postmodernina fantasiana. Doctoral dissertation, University of Jyväskylä. https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/44805

KTM (2016): Aikakauslehtien lukijamäärät, kokonaistavoittavuus ja digitaalinen tavoittavuus. http://www.aikakauslehdet.fi/content/Tutkimusraportit/KMT_lukijamaarat_kohtaamiskontaktit/KMT_2016_lukijamaarat_kohtaamiskontaktit_digitaalinen_tavoittavuus/KMT_2016_aikakauslehtien_tavoittavuus.pdf .

Kyselytutkimus Aku Ankan lukijoille 2017. (Tulokset vielä julkaisemattomia.)

“Mensa-palkinto 2014 Aku Ankka -lehden toimituskaartille” 11.10.2014, https://www.mensa.fi/wordpress/?p=851 .

“Presidentti Sauli Niinistö maahanmuuttajille: Lukekaa Aku Ankkaa”. Ilta-Sanomat, 24.10.2015 https://www.is.fi/kotimaa/art-2000001024325.html